

ת"פ 6464/06/11 - מדינת ישראל נגד שמעון שקורי

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"פ 6464-06-11 מדינת ישראל נ' שקורי

בפני
בעניין:

כבוד השופט אלון אינפלד
מדינת ישראל
ע"י ב"כ עו"ד סיגל דהן-הירש, פמ"ד

המאשימה

נגד

שמעון שקורי
ע"י ב"כ עו"ד עודד מורנו

הנאשם

גזר דין

רקע עובדתי

1. הנאשם הורשע לאחר שמיעת הראיות בעבירות הצתה וגרם מוות ברשלנות.
2. על פי הממצאים שנקבעו בהכרעת הדין, התגוררו המנוח, הנאשם ודיירים נוספים ביחידות דיור קטנות שהיו בנויות בחצר, המחולקת בקיר לשני חלקים, ברחוב בבאר שבע. המדובר בחצר צפופה שכללה מספר יחידות דיור, מחסנים ומדפים שעליהם חפצים שונים. בחצר היתמר גם דקל, עץ גבוה כחמישים אמה (כ-25 מטר). הדקל היה חביב על הציפורים, אשר נהגו לפקוד אותו תדיר, ואף לשכון בין עפאיו. הנאשם מאס בציפורים, ובעיקר מאס בכלוך שגרמו בחצר. הנאשם ביקש למצוא דרך להסיר את ענפיו היבשים הדקל, על מנת שלא יימשכו אליו הציפורים. משהבין הנאשם כי הבאת איש מקצוע תעלה "לפחות בשבע מאות ₪" (כלשונו), החליט לטפל בעניין בעצמו, על ידי שליחת אש בענפי הדקל.
3. בצהרי יום העצמאות ה-59 למדינה, נטל הנאשם מצת גז עם נייר עיתון, ושילח אש בענפי הדקל. האש התפשטה בעוצמה רבה, לגובהו של הדקל. מן הדקל התפשטה האש גם אל חפצים שונים שהיו מונחים בחצר השותפין, ואף ליחידות הדיור שהיו בנויות בצפיפות בשני חלקי החצר. האש כילתה את כל אשר בחצר, ואף התפשטה לבניין משרדים הסמוך לה.
4. באחת מיחידות הדיור היה השכן ניקולאי, אשר בדיוק חזר מטויל, שמע את קול התבערה בענפים היבשים והספיק לצאת בזמן כדי לפגוש בנאשם העומד ליד העץ הבוהר. זאת, עוד בטרם כילתה האש את יחידות הדיור. דיירים אחרים, קשישה ובנה, גם כן היו בדירתם והוצאו בזמן מתוך אזור השריפה. נמסר כי הנאשם סייע לאותה קשישה לצאת. אולם, באותה עת, דייר אחר, מספאן אגינהו ז"ל (להלן: "המנוח") ישן בביתו, כפי הנראה. מכל מקום, עד אשר התעורר ונמלט, הייתה האש אחוזה ביחידות הדיור. המנוח נמלט משטח החצר, כאשר הוא רץ כמעט עירום דרך האש. מראה גופו, הבוהר כולו, נחרט עמוק בזיכרונם של עדי התביעה. המנוח פונה על ידי שוטר מאזור השריפה למקום בטוח בסמוך, ובהמשך פונה על ידי מד"א לבית החולים. לבית החולים הגיע המנוח, כשהוא סובל מכוויות על 60% משטח גופו. בשל כוויות קשות וחמורות

אלה, על רקע מחלה ממנה סבל, נפטר המנוח בבית החולים.

5. עוד נקבע כי, בעת שהחלה האש להתפשט בחצר באופן בלתי נשלט, ניגש הנאשם אל תחנת המשטרה הקרובה, והזעיק את המשטרה לסייע. המשטרה הזעיקה את מכבי האש. הנאשם נשאר בסביבה, וכעולה מאחת העדויות אף סייע לקשישה להתפנות מאזור השריפה, כאמור.

6. לעניין היסוד הנפשי בעת המעשה- נקבע כי הנאשם נמנע במודע מלבקש את רשות בעל הנכס לתוכנית הפעולה שהגה, משום שידע כי התוכנית תידחה על ידו. הנאשם היה מודע בפועל לאפשרות שיאבד שליטה על האש ותיגרם שריפה רחבה. הנאשם אף היה מודע לאפשרות של פגיעת ענפים נופלים ביחידות הדיור. עם זאת, הנאשם לא רצה לגרום לשריפה רחבה, קיווה שיצליח לשרוף העץ בלבד, ולא ייגרם נזק נוסף. משמע, לעניין הצתת הדקל עצמו התקיים אצל הנאשם היסוד הנפשי של "אדישות"; ולעניין הנזק הרחב לרכוש התקיים היסוד הנפשי של "קלות דעת". לעניין המודעות לאפשרות גרימת מותו של אדם, נקבע כי קיים ספק, ספק קל אך מספיק, ביחס למודעות בפועל של הנאשם לאפשרות התרחשות התוצאה הקטלנית. מחמת ספק דחוק זה, זוכה הנאשם מעבירת ההריגה, נקבע שהיסוד הנפשי שהתקיים הוא מסוג "רשלנות" ולפיכך, הורשע הנאשם בגרם מוות ברשלנות "בלבד".

7. מטעם המשפחה, העידה אחות המנוח, אשר סיפרה על עליית המשפחה לישראל. האחות מסרה כי ילדיו של המנוח, שהתגוררו עם אמם הנוצרייה באתיופיה, לא עלו לישראל. אולם, המנוח, אשר עבד בישראל עד יום מותו, היה שולח להם כסף ואף היא עצמה נהגה לשלוח להם. האחות דיווחה על הקושי הרגשי של המשפחה, עקב מות המנוח. כן סיפרה, על התגובה הקשה של בתו של המנוח, לבשורה המרה, כפי שהאחות שמעה ממנה בטלפון.

8. מטעם הסנגור הוגשו תעודות רפואיות המלמדות על בעיות רפואיות שונות מהן סובל הנאשם וכן תעודות על זכאותו לגמלת הבטחת הכנסה מטעם המוסד לביטוח לאומי. עוד הוגש מסמך מטעם מנהל מסעדת "באר שובע", מסעדה המספקת ארוחות חמות וארוחות על גלגלים למיעוטי יכולת. המנהל סיפר על הנאשם כי, במשך 5 שנים מאז הוא מנהל את המקום, התייצב הנאשם יומיום לסייע במטבח ובמסעדה, בחגים הוא אף דאג לניקיון לסידור האוכל ולעיצובו. הוא מסר כי הנאשם אף השקיע רבות בקישוט חדר האוכל ובהבאת בגדים ומצרכי מזון לנזקקים המגיעים למקום. כל זאת, בנועם ובאדיבות.

9. עוד הוגשה מטעם ההגנה חוות דעת מומחה של פסיכולוג קליני, ד"ר וייל, אודות כישוריו השכליים של הנאשם. על פי חוות הדעת מדובר במי שסובל ממגבלות קוגניטיביות משמעותיות ואישיות לא בשלה. אין באישיותו קווים אנטי סוציאליים, אולם התנהלותו ילדותית ולקויה. נטען בחוות הדעת כי הליקויים הקוגניטיביים והאישיותיים פוגעים ביכולת השיפוט של הנאשם ובין השאר, היכולת להבין את הפסול שבמעשיו ולצפות את תוצאותיהם. נטען, כי הנאשם לא מסוגל היה לחזות את התוצאות של הצתת העץ, בהיותו מרוכז בנטרול הציפורים שלכלכו את הכניסה לדירתו. הפסיכולוג הביע עמדה, כי הנאשם סובל מאוד מהתהליך המשפטי הממושך ומצוי במצב חרדתי חריף, על גבול הפרנויה, ומטופל בתרופות. כן העריך הפסיכולוג, שנכח מאפייני האישיות והליקוי הקוגניטיבי, הסיכוי שהנאשם יעבור עבירה דומה קלוש ביותר, מה גם שהוא הורתע מעצם ההליך המשפטי. נאמר כי שליחה למאסר עלולה לפגוע בתהליך הבראתו ולגרום לו נזק בלתי הפיך. לדעתו, בין כתלי בית הסוהר, הנאשם צפוי להיות קורבן לניצול, דבר שיחריף עוד את מצבו הנפשי.

10. המדינה דוחה את חוות דעתו של המומחה. לאחר שנדחתה טענתה המקדמית של המדינה, לפיה לא ניתן

להעלות טענות כאלה בשלב זה, נחקר המומחה בחקירה נגדית. במסגרת החקירה הנגדית, הציגה התובעת למומחה את האפשרות כי הנאשם בכוונה הציג את עצמו כבעל יכולת קוגניטיבית נמוכה יותר מיכולתו האמתית, כי המבחנים בהם השתמש לא יכולים היו לאתר התחזות כזו וכי אף עדות הנאשם במשפט, לפיה היה במשך 30 שנה מנהל אירועים, אינה מתיישבת עם חוות הדעת. המומחה עמד על עמדתו וציין כי מעבר למבחנים הפורמליים, התרשם ישירות מיכולת קוגניטיבית נמוכה וחוסר תחכום. המומחה אף עמד על כך ששקרו של הנאשם הם שקרים פשוטים ואוויליים, שיש בהם סתירות בוטות. מטעם זה סבור המומחה כי דבריו של הנאשם, לפיהם היה מנהל אירועים, אינם אמת וכי אם יוכח כי פרט ביוגרפי זה הוא נכון, הרי שיש לבחון את חוות דעתו מחדש.

טיעוני הצדדים לעונש

11. **המדינה** הגישה טיעוניה בכתב והשלימה בעל פה לאחר עדות הפסיכולוג. עמדת המדינה היא כי מתחם העונש ההולם בגין עבירת ההצתה עומד על 5-8 שנות מאסר בפועל, בגין גרימת המוות ברשלנות שנה עד 3 שנות מאסר בפועל ובסה"כ ראוי המעשה שנקבע בהכרעת הדין למתחם ענישה בן 7-10 שנות מאסר בפועל.

12. המדינה סבורה שיש לראות את מעשיו של הנאשם כשני "אירועים" נפרדים במסגרת סעיף 40יג לחוק העונשין. אמנם, מדובר לכאורה במעשה אחד, אך בשים לב לכך שישנם ערכים מוגנים שונים שנפגעו בשתי העבירות, ובשל החשיבות המיוחדת הקשורה לעיקרון קדושת החיים, מן הראוי לקבוע כי ההצתה וגרימת המוות ברשלנות הן שני אירועים נפרדים.

13. התובעת הצביעה על הערכים המוגנים העומדים ביסוד עבירת ההצתה שעניינם שלמות החיים והגוף וההגנה על שלום הציבור, ביטחון ורכוש. כן הצביעה התובעת על הפסיקה, הקוראת להחמיר בעבירות ההצתה ועל תקדימים שונים, בהם נגזרו עונשי מאסר משמעותיים בגין עבירות הצתה, בהן היו פגיעות גוף או קיפוח חיי אדם. כן הצביעה על פסיקה מחמירה בעבירות גרימת מוות ברשלנות, כאשר נסיבות הרשלנות היו חמורות באופן מיוחד.

14. לעניין נסיבות ביצוע העבירה - עמדה התובעת על כך שמדובר בעבירה שבוצעה לאחר תכנון מוקדם, ולאחר שנבחנו חלופות אחרות להתמודד עם קינון הציפורים בעץ. לעניין המניע, הצביעה התובעת על כך שהנאשם בחר בדרך בה בחר על מנת לחסוך כסף, במקום לשלם לאיש מקצוע המומחה בטיפול בעצים, או בכריתה. התובעת הצביעה על הנזק החמור שנגרם מביצוע העבירה, הנזק הרב לרכוש, הסיכון שנגרם לבניינים הסמוכים, לתושבי החצר ולעוברי אורח ומעל הכול, קיפוח חייו של המנוח.

15. לעניין הנסיבות האישיות של הנאשם - טענה התובעת כי משקלן מתגמד, נוכח חומרת המעשים. המדינה מסכימה שאין לנאשם עבר פלילי ואין לזקוף לחובתו את ניהול המשפט. המדינה אף מודעת לחלופי הזמן מאז ביצוע העבירה בשנת 2007. יחד עם זאת, טענה המדינה כי הימשכות ההליכים, ברובה, רובצת לפתחה של ההגנה ועל כן, אין לייחס משקל רב לעניין זה. המדינה טענה כי לאחר השימוע שהתקיים לנאשם בשנת 2010, נוהל מו"מ עד הגשת כתב האישום. אף לאחר הגשת כתב האישום היו דחיות לא מעטות, בשל בקשות ההגנה, בין מחמת מו"מ, בין מחמת אילוצי הסגור ובין כדי להתייעץ עם מומחה. הצדדים כמעט השלימו מו"מ בשנת 2012, ואולם, לאחר שהדבר לא הסתייע, בשנת 2013, התיק נקבע להוכחות.

16. סיכומו של דבר, ביקשה המדינה להשית על הנאשם עונש מאסר במדרג הגבוה של המתחם, מאסר מותנה

ופיצויים למשפחת המנוח. לעניין הפיצויים, ציינה התובעת כי במרשם האוכלוסין לא רשומים ילדים שהוכרו כילדיו של המנוח, ומתברר שיש מחלוקת בשאלת האבהות. התובעת ביקשה כי יקבע סכום פיצויים - ובהליך המשפטי המתאים יקבע למי יועברו הפיצויים האלה, אם למעגל הקרוב, או למעגל היותר רחוק.

17. לעניין חוות דעת המומחה - טענה התובעת שיש לדחות את ממצאי חוות הדעת, הן משום שהם סותרים את אשר נקבע בהכרעת הדין ביחס ליסוד הנפשי של הנאשם והן משום שעל פני הדברים הממצאים מבוססים על גרסתו השקרית של הנאשם, אשר טען שלא העלה בדעתו שהאש תתפשט. התובעת הביעה תמיהה על כך שהמומחה נטל לעצמו את תפקידו של שירות המבחן בהמלצותיו לעניין הענישה הראויה והשיקום. זאת, כאשר הסנגור לא ביקש כלל תסקיר, למרות שיכול היה לעשות כן.

18. **הסנגור** בטיעונו חלק על התובעת. לשיטתו, לא ניתן לפצל את כתב האישום לשני "אירועים" נפרדים, בשים לב לפסיקה ולמטרת תיקון 113 ובהתחשב בכך שמדובר במעשה אחד, במקום אחד ובזמן אחד.

19. לעניין מתחם הענישה - סבור הסנגור שיש להתחשב בנסיבות יוצאות הדופן של המקרה. לשיטתו, התנהגותו של הנאשם היא התנהגות ביזארית שאין בה תכנון פלילי או מניע פלילי. פעולת הנאשם המנסה להתמודד עם זרזרים על ידי שריפת עץ מלמטה כלפי מעלה היא פעולה מוזרה, על פניה. הסנגור גם הצביע על חוות הדעת, לפיה הנאשם מוגבל שכלית עם שיפוט לקוי. לשיטת הסנגור, יש לקבוע בעקבות חוות הדעת, על אף האמור בהכרעת הדין, שהנאשם לא הבין את מלוא המשמעות של הפעולה אותה הוא עושה, ובוודאי שאין לראות במעשיו משום תכנון או תחכום. הסנגור ביקש לגמד את המשמעות של דברי הנאשם, לפיהם עבד כמנהל אירועים במשך 30 שנה וטען כי הנאשם לא היה אלא עובד מזדמן באולם אירועים ובבית תמחוי. למעשה, ביקש הסנגור שלא להאמין לנאשם בעניין זה. הסנגור הצביע על כך שהמדינה לא הביאה חוות דעת הסותרת את חוות דעתו של המומחה ואפילו לא הציגה לבית המשפט את הספרות עליה הסתמכה בשאלותיה. הסנגור לא חלק על כך שמדובר במי שאחראי למעשיו, אך סבור שמדובר במי שמתפקד בצד הנמוך של הספקטרום ומידת אשמו פחותה.

20. לעניין נסיבות המקרה - הדגיש הסנגור גם את העובדה שהנאשם, לאחר התלקחות האש, הלך לתחנת המשטרה על מנת להזעיק עזרה, כפי שהעיד השוטר וכי כל כוונתו הייתה לטפל בעץ ולא לגרום לשריפה רחבת ההיקף שנגרמה.

21. הסנגור הצביע על פסיקה המקלה בהרבה מהענישה שהציגה התובעת. טענת הסנגור היא כי במקרים שבהם הוטל עונש מאסר משמעותי בגין הצתה תמיד מדובר במעשה מתוכנן עם כוונה להשיג מטרה פלילית ובכוונה לפגוע. הסנגור סבור שיש להתייחס לעבירה של הנאשם כעבירה שהיא באופייה עבירת רשלנות וללמוד מהמקרים בהם הוטל עונש קל בגין הצתה ובגין גרימת מוות ברשלנות.

22. הסנגור סבור שזהו מקרה בו רשאי בית המשפט לחרוג ממתחם הענישה משיקולי שיקום. הסנגור לומד את סיכויי השיקום מחוות דעת המומחה ובעיקר מהחשש לפגיעה משמעותית בנאשם שעלולה להיגרם אם יוטל עליו מאסר בפועל, בהתחשב ביכולתו השכלית הדלה ובמצבו הנפשי.

23. לעניין השיקולים לקולה בתוך מתחם הענישה - הצביע הסנגור על המסמכים הרפואיים ומסמכי הביטוח הלאומי. הסנגור הזכיר כי מדובר במי שאין לו עבר פלילי ומתנדב באופן קבוע בסיוע לנזקקים.

24. לעניין השיהוי - הצביע הסנגור על כך שכתב האישום הוגש רק בשנת 2011, בגין אירוע משנת 2007, כי הליכי המו"מ היו מטעם שני הצדדים ולא רק מטעם הנאשם וכי חלק מהדחיות היו גם לבקשת המדינה

משיקולים שלה. לפיכך, לשיטת הסנגור, בהחלט יש לזקוף לזכות הנאשם את חלוף הזמן מאז ביצוע העבירה. סיכומו של דבר, למרות התוצאה הטרגית, סבור הסנגור שאין זה המקרה להורות על מאסר ממושך ולשיטתו, עבודות שירות יהיו עונש הולם בנסיבות העניין. לעניין פיצויים - טען הסנגור כי מדובר בנאשם חסר כל ואין כל טעם להשית עליו חיוב בפיצוי.

25. **הנאשם** בכה והביע צער על מותו של המנוח. לדבריו, הוא לא עבד כמנהל 30 שנה "אמרתי ככה שלא יגידו שאני מפגר לגמרי". לדבריו, כל חייו לא עבד יותר מ-20 שנה ובדרך כלל התקיים מקצבת אבטלה. הנאשם אמר כי הוא כבר נענש ב-8 השנים האחרונות רבות, כי יש לו פחדים וחששות וכי הוא סובל מבעיות רפואיות ונוטל תרופות רבות.

דין - חוות הדעת ומשמעותה

26. יש לדחות את טענת המדינה, לפיה יש לדחות את חוות הדעת על הסף, מחמת העובדה שהיא סותרת את האמור בהכרעת הדין. המדינה, כפי הנראה, מסתמכת על סעיף 40 לחוק העונשין שהוא חלק מתיקון 113, המסדיר את אופן קביעת נסיבות הקשורות לביצוע העבירה. אכן, הכלל הוא שבית המשפט יקבע את הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה במסגרת שלב בירור האשמה. יחד עם זאת, כאשר אין מדובר בהכרעת דין המבוססת על הודאה בכתב האישום, יש לכלל זה חריגים. החוק קובע באופן מפורש בסעיף 40(ב)(1), שכותרתו "הוכחת נסיבות הקשורות בביצוע העבירה", כי "בשלב הטיעונים לעונש, הנאשם רשאי להביא ראיות מטעמו, ובלבד שאין סותרות את הנטען על ידו בשלב בירור האשמה". חריג נוסף שאפשר שחל, הוא שרשאי בית המשפט לעשות כן "אם הדבר דרוש כדי למנוע עיוות דין" (סעיף 40(ב)(2)סיפא).

27. במקרה זה, המחלוקת בין הצדדים בשלב ניהול המשפט הייתה ממוקדת בנקודות אחדות בלבד. עיקרה של המחלוקת היה בשאלת היסוד הנפשי של הנאשם, למה היה מודע ולמה לא היה מודע. כך לדוגמא, נטען כי הנאשם לא היה מודע לחפצים המתלקחים שהיו סמוכים לקיר הפרדה בין החצרות, או כי המנוח שוהה בדירתו וכי קיימת אפשרות שיקופחו חיי אדם, עקב הבערת הדקל. אין מדובר בהכרעת דין על יסוד הודאה בכתב האישום, השוללת הוכחת נסיבות נוספת לאחר מכן (לפי סעיף 40(ד) לחוק העונשין). הטענה החדשה של הנאשם עתה אינה סותרת את הטענות הקודמות, אלא מרחיבה ומשלימה אותן. לפיכך, על פי פשוטו של סעיף 40, אין למנוע מהנאשם להעלות את הטענה העובדתית החדשה ולהוכיח אותה.

28. בעת הערכת חוות דעת המומחה, יש לקחת בחשבון שהמדינה לא הביאה חוות דעת לסתור ולא הצליחה לקעקע את עצם המומחיות של המומחה. המדינה אף לא הפנתה לספרות המקצועית, עליה הסתמכה בחקירה הנגדית. לפיכך, לכאורה, חוות דעת המומחה במקומה עומדת, ויש לשקול את העולה ממנה, יחד עם מכלול הראיות שנבחנו בשלב הכרעת הדין, על מנת להגיע למסקנות. בהקשר זה, יש לקחת בחשבון שנטל ההוכחה לעניין נסיבות מקלות הוא על הנאשם ועל פי סעיף 40(ג) עליו לשכנע "ברמת ההוכחה הנדרשת במשפט אזרחי".

29. המומחה בחוות דעתו, מסביר כי לנאשם שיפוט מוגבל ולמעשה "ילדותי ולקוי". אמנם, אין מדובר בהעדר שיפוט המשחרר מאחריות פלילית, אך מצד שני אין מדובר ביכולת שיפוט רגילה, אלא במקום כלשהו על הרצף שבין השניים. המומחה מעריך את יכולת השיפוט כ"ירודה" ולפיכך, "יכולתו להבין את הפסול במעשיו ולצפות את תוצאותיהם מוגבלת ביותר". על יסוד הערכה זו, קובע המומחה כי "הוא לא חזה כדבעי את התוצאות האפשריות של מעשה ההצתה של העץ והיה ממוקד בצורה בלעדית (ולקויה) במטרתו והיא

לנטרל את הזרזרים שלכלכו את כניסת הדירה".

30. הערכת המומחה אינה אלא אחד הנתונים המסייעים להעריך, מה היא התשובה לשאלה המתבקשת "מה הנאשם חשב לעצמו?", שהיא אכן אחת השאלות המרכזיות בתיק הזה. ממצאי המהימנות, הערכת גרסת של הנאשם וממצאים בדבר החלטותיו בזמן אמת, באו בניתוח עדות הנאשם בפסקאות 58-66 להכרעת הדין. בפסקאות 106-114 יש ניתוח משפטי של משמעות אותם נתונים. הכרעת הדין מסתמכת על מספר אינדיקציות המלמדות על קיומו של יסוד נפשי של מודעות בפועל לאפשרות של אובדן שליטה על האש וגרימת סיכון לכל הסביבה. הכרעת הדין נסמכת על פעולות הנאשם ומחדליו, כגון ההימנעות משיתוף בעל הבית בנוגע לתכניתו לשרוף את העץ, הודאתו במודעות בפועל לאפשרות שעלים ישרפו ויפלו, והמודעות בפועל (שהוכחה בראיות אחרות) לכך שדברים הנופלים מהעץ הנוער עלולים לפגוע ביחידות הדיור או בחפצים בסביבה.

31. מעבר לראיות הקונקרטיות והישירות למודעות בפועל לרכיבים האמורים, נלקח בחשבון גם חוסר המהימנות הברורה של הנאשם. בעיית המהימנות מנעה את קבלת גרסתו לגבי חלק מהעובדות שמסר, ואף היה בה לעצמה כדי ללמד על הבנתו את אשמתו באשר למה שהתרחש והצורך לטשטש את מעשיו. שיקול מרכזי נוסף בא לידי ביטוי בפסקה 113 להכרעת הדין, והוא החזקה שאדם מבין את המשמעות הטבעית של הדברים שהוא עושה, את הסיכונים הכרוכים בכך, ומבין גם את סיכוני האש האינהרנטיים. המסקנה בהכרעת הדין, הבאה לידי ביטוי בסעיפים 64-66 ובסעיפים 113-114, היא שהנאשם היה מודע בפועל למכלול הסיכונים ולכל התוצאות האפשריות. אם כי נקבע, כאמור, ספק דחוק ביחס למודעות לאפשרות גרימת המוות, כמוסבר בסעיפים 115-127.

32. כל השיקולים שפורטו בהכרעת הדין במקומם עומדים. אולם, נוכח חוות הדעת, אחד השיקולים התערער במקצת. הכרעת הדין מניחה שהנאשם הוא "אדם מן הישוב". אחד מהנתונים עליו הסתמכה הכרעת הדין היה ש"חזקה" על "אדם מן הישוב" שהוא מבין את התוצאות הטבעיות של מעשיו. כך, נוכח גובהו של העץ שהיתמר הרבה מעל ומעבר לחומת ההפרדה ולמבני המגורים, ונוכח ריבוי הענפים היבשים שהיו על העץ, לא יתכן שאדם רגיל לא הבין את עוצמת הסיכון ואת ההסתברות הגבוהה להתרחשות אסון בעת הצתת הדקל.

33. עתה, משהונחה לפני בית המשפט חוות דעת, שהמדינה לא סתרה, מתערערת ההנחה כי הנאשם הוא "אדם מן הישוב". נמצאנו למדים מחוות הדעת שהנאשם אינו "אדם מן הישוב", אלא אדם שכושר השיפוט שלו ירוד, ויכולתו לצפות את תוצאות המעשים מוגבלת. חוות דעת זו דומה לחלק האחרון המונח בתצפך המבהיר את משמעות התמונה כולה. עתה, קיבלנו את התשובה לשאלה, המנקרת מתחילת הדרך, "מה הנאשם חשב לעצמו?".

34. נוכח מכלול הנתונים שהובאו ונותחו בהכרעת הדין, אין מנוס מלהשאיר על כנה את המסקנה אשר בהכרעת הדין, לפיה הנאשם היה מודע לכך שאפשר שיאבד שליטה על האש, ומודע לכך שאפשר שהאש תתפשט ותגרום נזק. אולם, **נוכח חוות הדעת, יש לקבוע, מעבר למאזן ההסתברות, כי למרות מודעות הנאשם לעצם קיום הסיכון, לא העריך נכונה את עוצמת הסיכון והיקפו.** הנאשם לא הבין עד כמה תקוותו, שהאש לא תתפשט, חסרת תוחלת, כפי שהיה מבין "אדם מן הישוב". לפיכך, **לצורך גזר הדין, יש לקבוע כי "מידת אשמו של הנאשם" פחותה, במובן של סעיף 40ב לחוק העונשין.** זאת, משום שבמסגרת סעיף 40ט(א)(6) לחוק, יש לקבוע כי "יכולתו של הנאשם להבין את אשר הוא עושה"

הייתה מוגבלת.

35. עתה, יש לקבוע מתחם ענישה. אולם, נוכח מידת האשם הפחותה, אף מתחם הענישה יהיה נמוך יותר, במידה משמעותית, מהמתחם שהיה נקבע עבור "אדם מן היישוב" אשר היה עושה מעשה דומה.

דין - מתחם הענישה

36. נסיבותיו של תיק זה מיוחדות במינן, וכוללות היבטים מיוחדים לקולה והיבטים מיוחדים לחומרה.

37. מצד הקולה, שונה תיק זה מתיקים אחרים במובן זה, שבדרך כלל מי שמצית רכוש של אחר, עושה זאת מתוך כוונה עוינת, כוונת פגיעה כלשהי. המעשה נעשה בדרך כלל תוך רצון מודע לנצל את אופייה של האש, שדרכה לילך ולהזיק, כדי להזיק. כך, מרבית הפסיקה עוסקת במי ששרף רכב, משרד או בית, כאשר הדבר נעשה מתוך מניע זדוני, כגון כעס או נקמה. יש מקרים בהם הדבר נעשה "רק" מחמת תאוות בצע כגון מרמת ביטוח. אולם, הנאשם דן פעל על פי הלך נפש אחר. הנאשם רצה, אמנם, להרוס את העץ עצמו ללא אישור הבעלים; הנאשם היה מודע, אמנם, לנזק החמור שעלול להיגרם לסביבה. ברם, המניע הבסיסי של הנאשם לא היה רצון לקלקל אלא רצון לתקן - הנאשם רצה להסיר את צרת הזרזרים מחצר השותפין. בהקשר זה יש להוסיף כי מהשחלה האש להתפשט, הנאשם פנה להזעיק את המשטרה בתחנה הסמוכה, ואף סייע לאותה קשישה לצאת מאזור הסכנה. פעולות אלו מלמדות גם כן כי המעשה לא נעשה מתוך כוונה עוינת למאן דהו.

38. שיקול חריג נוסף לקולה, אשר דווקא שכיח מעט יותר בתיקי הצתה מאשר פשעים דומים בחומרתם, הוא המצב הנפשי או הקוגניטיבי המיוחד, אשר משפיע על מידת האשם של הנאשם. מצב קוגניטיבי לקוי הביא לא פעם לקביעת מתחם נמוך יותר מהמתחם אשר היה נקבע לאדם מן היישוב, בגין עבירות הצתה (ראו לדוגמא ע"פ 6099/15 אלביליה נ' מדינת ישראל (3.2.16) או ע"פ 7887/12 שאול נ' מדינת ישראל (24.4.13)). כאמור לעיל, חוות דעת המומחה יש בה כדי לשכנע מעבר למאזן ההסתברות כי הנאשם, אשר היה מודע לסיכונים, לא העריך נכונה את עצמת הסיכון, ובעיקר את ההסתברות הגבוהה מאוד להתפשטות האש בחצר ואבדן שליטה. כך, "הטיית האופטימיות", שהשפיעה על החלטת הנאשם להשתמש באש כדי להילחם בציפורים לא הייתה קלת דעת באופן קיצוני, כפי שהדבר נראה ממבט ראשון. הוא ידע שהוא מסכן את סביבתו, וידע שאפשר שתתפשט שריפה, אך יש להניח לטובתו שלא הבין עד כמה קרוב הסיכון ומוחשי. לפיכך, התנהגותו אינה מלמדת על זלזול גמור בערך חיי אדם, שלמות גופו ורכושו, כפי שניתן היה להסיק לגבי "אדם מן היישוב" אשר היה מחליט החלטה דומה.

39. מצד שני, בתיק זה יש שיקול דרמטי לחומרה, והוא קיפוח חיייו של המנוח. הסיכון הנורא מכל במעשה ההצתה "אשר ראשיתה גפרור, ואחריתה עלולה להיות שערי מוות" (ע"פ 3210/06 עמארה נ' מדינת ישראל (18.3.07), התממש במותו המחריד של המנוח, בייסורים קשים. עלינו לזכור כי בעניין עמארה נקבע גם כי "לדידנו הצתה במקום שבו חיי אדם הוטלו או יכלו להיות מוטלים בכף מצדיקה ככלל מאסר של שנים ממושכות" (ההדגשה במקור). אם כך במקום בו חיים הוטלו בסיכון, מקום בו חיים קופחו בייסורים, על אחת כמה וכמה.

40. גרימת מותו של המנוח היא נסיבה מחמירה מאין כמוה בעבירת ההצתה. בד בבד, העובדה שעבירה חמורה כהצתה, היא אשר גרמה ברשלנות למות המנוח, מהווה נסיבה מחמירה מאין כמוה ביחס לעבירה של גרימת

המוות ברשלנות. כך או כך, **שילוב העבירה החמורה עם התוצאה החמורה, צריך להביא לענישה חמורה.**

41. מבחינה זו, מתקשה אני לקבל את עמדת המדינה לפיה יש לראות באירוע הצתה אחד בבחינת שני "אירועים". המדובר במעשה אחד, שהביא לתוצאות קשות, כאשר מותו של המנוח הוא שיאן. עם זאת, אין מדובר בפגיעה מכוונת בחיי אדם, כמו בעבירת הרצח. אמנם, חיי אדם הם ערך מהערכים עליונים, וייתכן ששיקול זה יכול להשפיע על ראיית התוצאה של מוות כגורם המפריד מעשה לאירועים שונים. אולם, עבירת ההצתה, האוסרת לשלח אש, נועדה להגן, בין השאר על חיי אדם, יחד עם ערכי ההגנה של שלמות הגוף, שלמות הרכוש ותחושת הביטחון של הציבור. לטעמי, דווקא ראיית האירוע כולו כאירוע אחד, מבטא נכונה את הפגיעה בערכים המוגנים. נתתי דעתי לדברי כב' השופט סולברג, בעניין השיקול הנורמטיבי כשיקול בהפרדת אירועים (בעת ההתייחסות להבדל שבין התפרצות, מנוסה ותקיפת שוטר "קלה" שידונו כאירוע אחד; לבין התפרצות, מנוסה ותקיפת שוטר חמורה ואלימה שידונו כשני אירועים; (בסעיפים 29-31 לע"פ 1261/15 **מדינת ישראל נ' דלאל** (3.9.15)). עדיין, מדובר אצלנו בהתנהגות חמורה אחת שהביאה לתוצאה הקשה, ולא מדובר בשני מעשים. אין מעשה נפרד או אפילו יסוד נפשי מודע ועצמאי לגבי המוות. אפילו הערך המוגן אינו באמת ניתן להפרדה, שכן עבירת ההצתה נועדה להגן בראש ובראשונה על חיי אדם.

42. עם זאת, לעניין הערכת חומרת המעשה, יש גם **בנוק הרב שנגרם** משום שיקול לחומרה. לא הובאו ראיות לגבי הערך הכלכלי המדויק של הנזק לרכוש שנגרם. אולם, מדובר ביחידות דיור בחצר, בחלקן התגוררו דיירים. יחידות אלה היו בתיהם - מבצריהם, ורכוש רב נהרס או ניזוק. למרות שלא ברור הערך הכלכלי האובייקטיבי של הרכוש, לפי אופי המקום, היו הדיירים, בהם גם הנאשם עצמו, דלי יכולת כלכלית. רכושם שנפגע היה מתוך המועט שהיה להם, בבחינת "כבשת הרש". מעבר לכך, נגרם נזק כלכלי לבעלים - המשכירים של אותן יחידות דיור, ולבניין משרדים סמוך, כעולה מדו"ח הכבאות.

43. לעניין פסיקה, נאמר בעניין **אלביליה הנ"ל**, "אכן, גם בעבירות ההצתה ניתן למצוא מנעד רחב למדי של מתחמי ענישה ועונשים". עם זאת, נקבע באותו מקרה כי מתחם שנקבע עבור מי ששרף בית מגורים בשכונת מגורים, אך ללא כל פגיעה בגוף או בנפש, מתחם ענישה בין 25 חודש ל- 50 חודש, הוא מתחם מקל. זאת, למרות שצוין באותו עניין כי מדובר היה במי שרמת תפקודו נמוך, אשר לפי חוות דעתו של ד"ר וייל, שהעיד גם שם, מדובר במי שמתפקד ברמת "פיגור קל", חשיבתו דלה, כישוריו הקוגניטיביים נמוכים ושיפוטו ילדותי ובלתי בוגר. יש לזכור, כי המתחם בעניין הנאשם, חייב להיות חמור יותר במידה משמעותית. וזאת מעבר לעצם הערת בית המשפט העליון על כי המתחם שנקבע שם קל. שכן, למרות ש**אלביליה** פעל בכוונת זדון מובהקת על מנת לגרום נזק, שלא כמו הנאשם שרצה לסלק ציפורים, הנזק שגרם **אלביליה** מועט לאין שיעור, במובן זה שהנאשם גרם בפועל למותו של אדם.

44. לטעמי, פסק הדין בעניין **אלביליה**, שניתן אך החודש, בוחן פסיקה עדכנית ביותר, ועוסק במי שניתנה לגביו חוות דעת דומה לחוות הדעת דהכא (אם כי דרמטית עוד יותר), צריך לשמש נקודת אינדיקציה חשובה לענישה כאן, בשינויים המחויבים.

45. הסנגור הגיש פסקי דין שהם ישנים למדי, ורובם עוסקים במקרים קלים הרבה יותר.

46. המדינה הפנתה למספר פסקי דין, בהם אחד עדכני למדי, אשר דומה יותר לנסיבות המעשה כאן מאשר **אלביליה**, או הפסיקה שהגיש הסנגור. שכן, גם שם דובר במקרה בו נגרם מוות אגב ההצתה. זאת, למרות

מדובר על עניין שטרם חל עליו תיקון 113. הכוונה לע"פ 9226/11 **גוזלנד נ' מדינת ישראל** (8.10.13), בו דובר במי שהורשע בהצתה מכוח ביצוע בצוותא, לאחר ששלח פועל שלו לבצע הצתה של המסעדה שלו, למטרת מרמת ביטוח. המערער שם לא ביצע המעשה פיזית, ומי שנהרג היה הפועל שביצע המעשה בשליחות המערער, אשר נלכד באש ששילח. המערער דהתם לא הורשע אלא בעבירת ההצתה, ולא היה לו כל עבר פלילי. בית המשפט העליון לקח בחשבון לצד הקולה, כי מי שקיפח את חייו היה השותף לעבירה, שנהרג לאחר שהסתכן בעצם ביצוע המעשה, ולא נהרג זר חף מפשע. בית המשפט העליון הקל בעונש מ-7 שנות מאסר ל-6 שנות מאסר בפועל, נוכח ההודאה במעשה (בשלב הערעור בלבד) והסכמתו בערעור להוסיף פיצוי למשפחת ההרוג, מעבר למה שהושת עליו בבית המשפט המחוזי.

47. נוכח הדמיון בין המקרים, אף עניינו של **גוזלנד** יכול לשמש אמת מידה יעילה בענייננו. עם זאת, יש להבחין במקרה דנן **לחומרה** בכך שהנאשם הורשע בגרם מוות ברשלנות, ומהותית גרם למותו של אדם חף מפשע, שכנו, ולא "רק" למי שהיה שותף לעבירה. לצד הקולה, יש להבחין בשתיים. הבחנה אחת, נוגעת לכך שהנאשם לא עשה המעשה בנסיבות זדוניות כמרמת ביטוח, מתוך רצון להתעשר על חשבון חברת הביטוח, עם פעולות הכנה ומידת תחכום. הנאשם דנן פעל מתוך רצון להבריח הציפורים, אם כי גם מתוך רצון לחסוך בהוצאות מועטות על איש מקצוע, ושלא על פי רצון בעל הבית. הבחנה נוספת, חשובה יותר, נוגעת לכומר השיפוט הלקוי של הנאשם, אשר יש להניח לטובתו, כאמור, שלא הבין עד כמה הסיכון שנטל היה קיצוני.

48. עניין נוסף המשפיע על המתחם הוא הפגיעה **במשפחת המנוח**. אמנם, מדובר במי שחי לבד לאחר עלייתו לישראל. אולם, בני משפחתו אהבו אותו והעריכו אותו. על פי עדות אחותו, ילדיו שנותרו באתיופיה גם נהנו משכר עבודתו. אין בכוח בית המשפט להשיב את המנוח לבני משפחתו, אך בית המשפט חייב לקחת בחשבון את סבלם של אוהביו, שלא יראוהו עוד. זאת, מעבר למשמעות של עצם מותו של אדם, כאשר **כל אדם כמוהו כעולם מלא**.

49. **סיכומו של דבר**, נוכח מכלול הנתונים לקולה ולחומרה, בשים לב למידת האשם החריגה של הנאשם, לערכים החברתיים שנפגעו, לרמת הענישה בפסיקה, למניע המקל בביצוע המעשה, לנזק שנגרם ובעיקר למותו של המנוח בייסורים קשים ממעשי הנאשם, שנעשו בקלות דעת נפשעת, אני קובע כי אלמלא האשם המופחת נכון היה להעמיד המתחם על 5 עד 9 שנות מאסר. אולם, נוכח נתוני המיוחדים של הנאשם, ואשמו המופחת, **יש להעמיד המתחם על 40 - 72 חודש**.

50. על העונש האמור **הראוי לנאשם, יש להוסיף מאסר על תנאי, מטבע הדברים, וכן פיצוי למשפחת הנפגע**. נוכח אי הבהירות עליו הודיעה המדינה בהקשר זה, ובשים לב שאין צורך להוכיח נזק קונקרטי לאדם מסוים, הפיצוי יושת לטובת העיזבון. זאת, בהתאם להלכה שנפסקה בע"פ 5761/05 **מג'דאלי נ' מדינת ישראל** (24.7.06), בפסקה ח' (2), המאפשרת קביעה כזו.

51. בהתאם להלכה הפסוקה, בהלכת **מג'דאלי** ומקומות רבים נוספים, במשפטם של בגירים **אין ליתן משקל ליכולתו הדלה של הנאשם לשלם הפיצוי**. קביעת הפיצוי כמוה כהשתת פיצוי אזרחי, אשר אינה מושפעת מעומק כיסו של הנאשם, בניגוד להלכה לגבי קנס, הנתפר, בין השאר, לפי מידותיו של הנאשם ועומק כיסו. עלי לציין כי היום, לאחר שתיקון 113 קבע כי האפשרות להקל בעונש מחמת שיקולי שיקום מאפשרת אפילו לחרוג ממתחם העונש הראוי, **ייתכן שיש מקום לבחון מחדש הלכה זו** לעניין הפיצוי הפלילי. זאת, לכל הפחות, במקרים בהם ברור כי השתת פיצוי תפגע פגיעה מהותית באפשרות השיקום של הנאשם, או במקרים חריגים מאוד אחרים. אולם, לעת הזו, ההלכה המחייבת במקומה עומדת, ואין מנוס מהשתת פיצוי

הולם לפגיעה. זאת, למרות אי הבהירות לגבי מיהות בעל הזכות, ולמרות יכולתו הדלה של הנאשם.

דין - ענישה בתוך המתחם

52. המדינה ביקשה בסיכום טיעוניה בכתב "לאור מדיניות הענישה הנקוטה בעבירות האמורות ולאור חומרת מעשיו של הנאשם ותוצאותיה הרי שיש להשית על הנאשם עונש המצוי במדרג הגבוה של מתחם הענישה". אולם, כל השיקולים האלה הם שיקולים לקביעת המתחם, ואינם רלוונטיים לשלב זה. אף ביתר הטיעונים של המדינה לא מצאתי טיעון של ממש לחובתו.

53. אין לנאשם עבר פלילי. מעבר לכך, נמסר המכתב המלמד על התנדבות קבועה של הנאשם בבית תמחוי, על פני שנים, תוך שהוא מסייע שם רבות, ואף יוזם פעולות סיוע לנזקקים. בבוא יום הדין, מעשיו הטובים של הנאשם באים לפני בית המשפט, ונשקלים בכף הזכות.

54. הנאשם לא הודה בתיק זה, ואינו זכאי ל"הנחה" הניתנת למי שחוסך זמן שיפוטי. עם זאת, אין מכבידן בעונשו של מי שניהל התיק. הנאשם גם לא הכביד באופן מיוחד על ניהול התיק, מעבר לנדרש למיצוי טענותיו. הוא הודה כבר במשטרה בעצם ביצוע ההצתה וניהל משפטו בענייניות, לפחות מהשלב בו החלו דיוני ההוכחות. יש לכך משקל מסוים לקולה.

55. הנאשם הביע צער על גרימת מותו של המנוח. נוכח היות הנאשם אדם שאינו צעיר, אשר לא ריצה עונשי מאסר בעבר, ובשים לב למגבלות שלו, עליהן עמד המומחה מטעם ההגנה, עונש המאסר יהיה קשה מאוד עבור הנאשם. מבחינה זו, **יש להתחשב בכישוריו הדלים של הנאשם פעם שנייה**, למרות שניתן להם משקל משמעותי מאוד בקביעת המתחם עצמו. מעבר להיבטים הקוגניטיביים, המומחה עמד גם על קשיים נפשיים של הנאשם, בהם פחדים וחרדות מהם הוא סובל מאז האירוע, שהיה מן הסתם טראומתי גם עבורו. פחדים וחרדות אלה הם מעין "ענישה טבעית" לנאשם, הנלקחת בחשבון במסגרת סעיף 40א(3) לחוק העונשין. הוצגו תעודות רפואיות, המלמדות על קשיים נוספים של הנאשם, שאף אותן יש לקחת בחשבון.

56. הנקודה העיקרית העומדת לזכות הנאשם היא **חלופי הזמן**. יש לתמוה מאוד על עמדת המדינה הסבורה שאין לעניין זה משקל, וכניסת התובעת לפרטי פרטים של כל בקשות הדחייה השונות. שכן, אפילו בהנחה שהנאשם ביקש לדחות הדיון מספר פעמים, לשם מו"מ, הרי שללא הסכמת המדינה לדחייה למטרה זו, לא היה הדיון נדחה. יאמר כי, אף אם כל בקשות הדחייה באות מצד הנאשם, במקרים בהם אין מדובר בפעולות שהן ממש חמקניות, על גבול חוסר תום הלב, עדיין יש ליתן משקל לחלופי הזמן מאז הגשת כתב האישום, ולו חלקית.

57. אולם, מעבר לזמן שחלף לאחר הגשת כתב האישום, יש משקל לזמן שקדם לכך. מדובר באירוע משנת 2007. הנאשם הוזמן לשימוע רק בשנת 2010, וכתב האישום הוגש רק בשנת 2011, יותר מ-4 שנים לאחר האירוע. **משמע, חלק הארי של הזמן שחלף רובץ לפתחה של התביעה עצמה**. אם כן, **חלופי הזמן משמעותי ביותר**. יש בדבר זה נסיבה מיוחדת לקולה. **שיקול חריג זה, בשילוב עם העדר העבר הפלילי והנסיבות המיוחדות של הנאשם, כמפורט לעיל, מביאים את העונש אל הרף התחתון של המתחם**.

התוצאה

58. נוכח כל האמור לעיל, אני דן את הנאשם לעונשים הבאים:

א. 40 חודשי מאסר בפועל, בניכוי תקופת המעצר.

ב. 6 חודשי מאסר על תנאי, למשך שלוש שנים מיום שחרורו, שלא יעבור העבירות בהן הורשע.

ג. ₪ 100,000 פיצוי ליורשי המנוח. המדינה תיתן הודעה למזכירות בית המשפט לעניין מיהותם של בעלי הזכות, תוך חודש ימים. הפיצוי ישולם תוך שנה.

זכות ערעור תוך 45 יום.

ניתן היום, ד' אדר ב' תשע"ו, 14 מרץ 2016, בנוכחות הנאשם, ב"כ עו"ד מורנו והתובעת עו"ד דהן-הירש.